

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Włodzimierz Wróbel (przewodniczący)
SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)
SSN Paweł Wiliński

Protokolant Kamila Ożarowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Regionalnej w Katowicach delegowanego do Prokuratury Krajowej Krzysztofa Urgacza,

w sprawie **A.Ł. i R.M.**

skazanych za czyn z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej,

na rozprawie w dniach: 13 czerwca 2023 r. i 18 lipca 2023 r.

kasacji obrońców skazanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 23 kwietnia 2021 r., sygn. akt II AKa 85/19,

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 28 listopada 2016 r., sygn. akt III K 168/14,

1. w zakresie zaskarżenia, tj. co do obowiązku naprawienia szkody (pkt I), uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym,

2. zarządza zwrot A.Ł. i R.M. opłat od kasacji w kwocie po 750 (siedemset pięćdziesiąt) złotych.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 listopada 2016 r., sygn. akt III K 168/14, Sąd Okręgowy w Kielcach uznał A. Ł. i R. M. za winnych: czynu z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., za który wymierzył im kary po 2 lata 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz po 200 stawek dziennych grzywny, po 50 zł każda stawka (pkt I); czynu z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k., za który wymierzył im kary po roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz po 80 stawek dziennych grzywny, po 50 zł każda stawka (pkt II). Kary jednostkowe zostały połączone i jako kary łączne wymierzono oskarżonym po 3 lata pozbawienia wolności oraz po 250 stawek dziennych grzywny, po 50 zł każda stawka (pkt III). Jednocześnie w punkcie IV Sąd Okręgowy orzekł solidarnie od oskarżonych A. Ł. i R. M. na rzecz K. W. i N. W. kwoty po 1.040.250,40 zł tytułem obowiązku naprawienia w całości szkody wyrządzonej przestępstwami przypisanymi w punktach I i II wyroku. Wyrok Sądu I instancji zawierał ponadto rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu (pkt V i VI).

Powyższy wyrok został zaskarżony apelacjami obrońców oskarżonych. Obrońca A. Ł. podniósł w apelacji zarzuty błędu w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia, mających wpływ na jego treść oraz zarzuty rażącego naruszenia prawa procesowego – art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. oraz art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k., art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k., art. 424 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 20 k.k. i art. 53 k.k. i w konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie A. Ł. od zarzucanych mu czynów, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Obrońca R. M. w swojej apelacji podniósł zarzuty błędu w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia, mających wpływ na jego treść oraz zarzuty obrazy przepisów postępowania, mającej istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia – art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k., art. 424 § 1 k.p.k. oraz art. 424 § 1 i 2 w zw. z art. 20 k.k. i art. 53 k.k. Podnosząc tego rodzaju zarzuty, wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie R. M. od zarzucanych mu czynów, ewentualnie o

uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 18 października 2017 r., sygn. akt II AKa 165/17, zmienił zaskarżony wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że kwoty 1.040.250,40 zł orzeczone w ust. IV solidarnie od oskarżonych na rzecz pokrzywdzonych obniżył do kwot 1.040.205,40 zł (pkt 1), a w pozostałym zakresie utrzymał wyrok Sądu pierwszej instancji w mocy (pkt 2).

Na skutek kasacji wniesionych przez obrońców skazanych, wyrokiem z dnia 26 lutego 2019 r., sygn. akt IV KK 406/18, Sąd Najwyższy uchylił pkt 1 zaskarżonego orzeczenia, dotyczący obowiązku naprawienia szkody, i w tej części sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, a w pozostałym zakresie oddalił kasacje obrońców jako oczywiście bezzasadne.

Po przeprowadzeniu ponownego postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2021 r., sygn. akt II AKa 85/19, zmienił punkt IV wyroku Sądu I instancji w ten sposób, że kwotę 1.040.250,40 zł zastąpił kwotą 632.705,40 zł.

Kasacje od powyższego wyroku złożyli obrońcy skazanych. Obrońca A. Ł. zaskarżył wyrok Sądu odwoławczego w całości i zarzucił „rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające wpływ na treść wyroku, a to:

- 1) art. 442 § 3 k.p.k. polegające na pominięciu wytycznych Sądu Najwyższego wskazanych w wyroku z dnia 26 lutego 2019 r., sygn. akt IV KK 406/18, a odnoszących się do obowiązku ustalenia przez Sąd Apelacyjny wysokości szkody, jakiej miał doznać pokrzywdzony W. W.;
- 2) art. 170 § 3 k.p.k. - poprzez nie odniesienie się w jakikolwiek sposób do wniosku prokuratora o dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłej rewident a złożonego do protokołu rozprawy apelacyjnej w dniu 23 kwietnia 2021 r., co do którego przychyłili się obrońcy skazanych;
- 3) art. 170 § 1 k.p.k. w zw. z art. 442 § 1 k.p.k. - poprzez oddalenie wniosku obrońców o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność wartości spółek, których udziały były przedmiotem rozporządzenia, i to pomimo tego, że przeprowadzenie dowodu było niezbędne do ustalenia wysokości szkody;

4) art. 442 § 1 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. oraz w zw. z art. 2 § 1 k.p.k. - poprzez ich niezastosowanie przy dokonaniu ustaleń faktycznych odmiennych od ustaleń Sądu I-ej instancji, nieznanymi na etapie pierwszego rozpoznania apelacyjnego oraz rozpoznania kasacyjnego, a dotyczących zwrotu pożyczki w kwocie 500.000 zł na rzecz pokrzywdzonego (w drodze przekazu mylnie nazwanego przez Sąd kompensatą), które winny skutkować ponowną oceną przestępczości czynu polegającego na udzieleniu przez W. W. pożyczki we wrześniu 2004 r. na rzecz przedsiębiorstwa P. Sp. z o.o. z siedzibą w O.". Skarżący wniósł o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie do ponownego rozpoznania.

Obrońca R. M. zaskarżył wyrok w całości i zarzucił „rażące naruszenie prawa procesowego, mogące mieć wpływ na treść orzeczenia, a to przepisów:

1) art. 442 § 3 k.p.k. polegające na nieuwzględnieniu wskazań Sądu Najwyższego wyrażonych w Wyroku z dnia 26 lutego 2019 roku (sygn.: IV KK 406/18) zapadłym w niniejszej sprawie odnoszących się do obowiązku ustalenia przez Sąd Apelacyjny wysokości szkody jaką miał odnieść pokrzywdzony.

2) art. 170 § 3 k.p.k. - wobec nierozstrzygnięcia wniosku prokuratora o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości celem wydania opinii uzupełniającej, na okoliczność obliczenia realnej szkody wyrządzonej pokrzywdzonemu - złożonego podczas rozprawy apelacyjnej w dniu 11 września 2019 roku, do którego przychylił się obrońca oskarżonego R. M.

3) art. 170 § 1 k.p.k. w związku z art. 442 § 1 k.p.k. - polegające na oddaleniu podczas rozprawy w dniu 23 kwietnia 2021 r. wniosku obrońcy R. M. o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność wartości spółek, których udziały były przedmiotem rozporządzenia, mimo iż przeprowadzenie dowodu było niezbędne do ustalenia wysokości szkody.

4) art. 442 § 1 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. w związku z art. 2 § 1 ust 1 k.p.k. polegające na ich niezastosowaniu przy poczynieniu odmiennych od Sądu pierwszej instancji ustaleń faktycznych, nieznanymi na etapie rozpoznania odwoławczego po raz pierwszy oraz rozpoznania kasacyjnego, a dotyczących zwrotu pożyczki w kwocie 500.000 zł na rzecz pokrzywdzonego (w drodze przekazu mylnie nazwanego przez Sąd kompensatą), które winny skutkować ponowną oceną przestępczości

czynu polegającego na udzieleniu przez W. W. pożyczki we wrześniu 2004 r. na rzecz przedsiębiorstwa P. Sp. z o.o. w O.;

rażące naruszenie prawa materialnego, mogące mieć wpływ na treść orzeczenia, a to przepisu:

5) art. 286 k.k. polegające na jego błędnym zastosowaniu w odniesieniu do czynu objętego pkt 2 zaskarżonego wyroku pierwszej instancji wobec przyjęcia, iż udzielona pożyczka stanowiła niekorzystne rozporządzenie mieniem”. Skarżący wniósł o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na obie kasacje prokurator wniósł o ich oddalenie na posiedzeniu jako oczywiście bezzasadnych.

Na rozprawie kasacyjnej w dniu 13 czerwca 2023 r. Sąd Najwyższy poinformował strony, że w sprawie III KK 109/23 został przeprowadzony test niezależności i bezstronności SSA K. W., w wyniku którego Sąd Najwyższy stwierdził zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (wyrok z dnia 7 czerwca 2023 r.). obrońcy obecni na rozprawie wnioskowali o jej odroczenie w celu zbadania kwestii zaistnienia w niniejszej sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej. W związku z powyższym Sąd Najwyższy odroczył rozprawę, umożliwiając stronom zajęcie stanowiska w tym przedmiocie i wypowiedzenie się co do zaistnienia takiego uchybienia.

Pismem z dnia 12 lipca 2023 r. prokurator przedstawił stanowisko, że w tej sprawie nie zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza i wniósł o oddalenie obu kasacji jako oczywiście bezzasadnych.

Na rozprawie kasacyjnej w dniu 18 lipca 2023 r. ujawniono szereg dokumentów, znajdujących się w aktach sprawy. Prokurator podtrzymał swoje pisemne stanowisko, zaś obrońca skazanego R. M. wniósł o stwierdzenie bezwzględnej przyczyny odwoławczej, uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego z tego powodu i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacje okazały się zasadne, co doprowadziło do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu.

Mając na względzie wyrok Sądu Najwyższego wydany w innej sprawie o sygn. III KK 109/23, w którym stwierdzono, że sąd orzekający z udziałem SSA K. W. nie jest sądem należycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., Sąd Najwyższy rozważał w niniejszej sprawie przeprowadzenie testu, niezależności Sądu odwoławczego, o którym mowa w uchwale połączonych Izb Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7). Zgodnie z drugą tezą ww. uchwały, „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. [...] zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”. Ostatecznie jednak, będąc związanym trzecią tezą uchwały, Sąd Najwyższy odstąpił od przeprowadzenia ww. testu. Jak wynika z akt sprawy, postępowanie apelacyjnej w tej sprawie toczyło się już od marca 2019 r., zaś SSA K. W. została wyznaczona do składu orzekającego w tej sprawie dnia 21 marca 2019 r., czyli przed wydaniem uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego, wówczas jeszcze jako Sędzia Sądu Okręgowego, delegowana do Sądu Apelacyjnego. Późniejsze zmiany w składzie orzekającym w tej sprawie (zob. np. zarządzenie z dnia 1 października 2019 r.) nie dotyczyły SSA K. W. i ostatecznie brała ona udział w wydaniu zaskarżonego kasacją wyroku. W tych okolicznościach w ocenie Sądu Najwyższego w tej sprawie zaistniała sytuacja wskazana w trzeciej tezie uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego, zgodnie z którą wykładnia art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., zawarta w jej tezie drugiej, nie ma zastosowania do orzeczeń wydanych przez sądy przed dniem jej podjęcia oraz do orzeczeń, które zostaną wydane w toczących się w tym dniu postępowaniach na podstawie Kodeksu postępowania karnego przed danym składem sądu.

Przechodząc do rozpoznania zarzutów obu kasacji trzeba wskazać, że na uwzględnienie zasługiwały te z nich, które dotyczyły braku należytej realizacji wytycznych Sądu Najwyższego, wyrażonych w sprawie IV KK 406/18 i odnoszących się do orzekania w przedmiocie obowiązku naprawienia szkody, a także zakresu postępowania dowodowego, mającego miejsce w postępowaniu odwoławczym.

W wyroku wydanym w sprawie IV KK 406/18, w ramach wytycznych co do dalszego postępowania Sąd Najwyższy podniósł, że przy wyliczaniu wysokości szkody należy uwzględnić cenę zapłaconą pokrzywdzonemu za nabyte od niego udziały i ewentualną spłatę zaciągniętej u pokrzywdzonego pożyczki. Sąd Najwyższy podniósł także, iż „przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd drugiej instancji dokona ponownej weryfikacji wysokości obowiązku, o którym mowa w art. 46 § 1 k.k., badając zwłaszcza wpływ dla majątku pokrzywdzonego posiadania udziałów w spółce P. sp. z o.o. w O., po dokonaniu przestępstw przypisanych R. M. i A. Ł.”. Sąd Najwyższy dodatkowo sprecyzował, że „dla orzeczenia obowiązku naprawienia szkody w prawidłowej wysokości niezbędne jest przeanalizowanie charakteru czynności rozporządzających pokrzywdzonego z punktu widzenia konsekwencji dla jego majątku” (s. 8-9 uzasadnienia wyroku w sprawie IV KK 406/18).

W toku postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny przeprowadził dowód z wyjaśnień A. Ł. (k. 4053v-4054v) i R. M. (k. 4011v-4012, 4053v-5053v, 4055), zeznań świadka D. J. – syna R. M. (k. 4061-4062). Sąd odwoławczy dopuścił również dowód z zeznań oskarżycielki posiłkowej K. W., która jednak nie stawiała się na żadnym z terminów rozprawy apelacyjnej i w konsekwencji nie została przesłuchana. W toku postępowania odwoławczego były również składane wnioski dowodowe o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości. Prokurator wnosił o przeprowadzenie dowodu z opinii uzupełniającej (k. 3881 i 4062v), obrońca R. M., do którego przyłączyli się pozostali obrońcy tego oskarżonego oraz obrońca A. Ł., złożył wniosek o nową opinię w tym przedmiocie (k. 3881, 4010v-4011, 4062v). Taki dowód nie został jednak przeprowadzony.

W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd odwoławczy wskazał, że „wyjaśnienia oskarżonych były zgodne co do kwestii, iż za nabyte udziały w spółkach pokrzywdzonego oskarżeni zapłacili mu kwotę 315.000 złotych, co w istocie przy wyliczeniu przez Sąd pierwszej instancji wysokości kwoty stanowiącej naprawienie

szkody nie zostało uwzględnione jako należność zapłacona. Zgodnie również oskarżeni wyjaśnili, iż kwota 500.000 złotych udzielonej przez pokrzywdzonego W. pożyczki uległa kompensacie poprzez zapłacenie przez spółkę P. B. za udziały spółki P. P. nabyte przez pokrzywdzonego. Również więc kwota 500.000 złotych winna być odliczona od wysokości należnego spadkobiercom W. W. obowiązku naprawienia szkody. Sąd Odwoławczy natomiast nie uwzględnił twierdzeń oskarżonych, że kwota pożyczki w wysokości 732.400 złotych nigdy nie została wpłacona przez W. W. na rzecz T. S.” (pkt 3.1. uzasadnienia).

Pomimo uzupełnienia postępowania dowodowego na rozprawie odwoławczej i korekty orzeczenia Sądu I instancji w zakresie wysokości orzeczonego obowiązku naprawienia szkody, postępowanie Sądu Apelacyjnego w Krakowie nie stanowiło pełnej realizacji wytycznych, które zawarł Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku w sprawie IV KK 406/18. Przede wszystkim Sąd odwoławczy błędnie zinterpretował zakres uchylecia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, co następnie rzutowało na zakres przeprowadzanego postępowania dowodowego. Sąd odwoławczy wskazał bowiem, że „z orzeczenia i uzasadnienia Sądu Apelacyjnego wynika, iż utrzymał on w mocy zaskarżone orzeczenie w zakresie winy oskarżonych i wysokości wyrządzonej przez nich szkody. To stanowisko Sądu Apelacyjnego podzielił Sąd Najwyższy po rozpoznaniu kasacji obrońców, uchylając zaskarżone orzeczenie wyłącznie w zakresie wysokości orzeczonego obowiązku naprawienia szkody” (s. 6 uzasadnienia wyroku). Jest to pogląd nietrafny, co wprost wynika ze stanowiska Sądu Najwyższego w tej sprawie (IV KK 406/18), zgodnie z którym „o ile zatem nie została w przedmiotowej sprawie skutecznie zakwestionowana wartość mienia, którym niekorzystnie rozporządził pokrzywdzony W. W. (1.580.410,80 zł + 500.000 zł = 2.080.410,80 zł), to jednak zrównanie tej wartości z wysokością poniesionej przez pokrzywdzonego szkody było nieuprawnione” (s. 7 uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego w sprawie IV KK 406/18). Uchylając zaskarżony wyrok w zakresie obowiązku naprawienia szkody Sąd Najwyższy nie tylko upoważnił, ale wręcz zobowiązał Sąd odwoławczy do poczynienia ustaleń w tym przedmiocie. Poza zakresem rozpoznania, jako objęte prawomocnym orzeczeniem, pozostają kwestia winy i sprawstwa, a także powiązana z nimi wartość mienia, którym niekorzystnie rozporządził pokrzywdzony. Doprowadzenie do niekorzystnego rozporządzenia

mieniem stanowi realizację znamienia występku z art. 286 § 1 k.k. Ewentualna szkoda, powstała na skutek takiego rozporządzenia, już do kręgu znamion tego typu czynu zabronionego nie należy i orzekanie w jej przedmiocie ma charakter następczy i autonomiczny względem ustaleń w przedmiocie niekorzystnego rozporządzenia mieniem. Wartość mienia, którym niekorzystnie rozporządzono nie musi być tożsama z wartością wyrządzoną szkody, co ma przełożenie na kwotę zasądzanego obowiązku naprawienia szkody. W orzecznictwie konsekwentnie podkreśla się, że powstanie szkody w mieniu nie jest warunkiem koniecznym uznania rozporządzenia mieniem za niekorzystne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2001 r., V KKN 96/99; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2017 r., III KK 100/17; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2022 r., IV KK 111/22).

Sąd odwoławczy ograniczył się do odjęcia określonych kwot od sumy dotychczas zasądzanego obowiązku naprawienia szkody. Na podstawie wyjaśnień oskarżonych ustalił bowiem, że kwota 315.000 zł została zapłacona pokrzywdzonemu przez A. Ł. i R. M., z kolei kwota 500.000 zł została rozliczona w transakcjach pomiędzy spółkami P. T. i P. P. Tym samym Sąd Apelacyjny zrealizował dwa z trzech zaleceń Sądu Najwyższego. Tymczasem Sąd Najwyższy wskazał ponadto, aby zbadać jakie znaczenie dla majątku pokrzywdzonego miało to, że był on przecież udziałowcem spółki P. Sp. z o.o. z siedzibą w O., na rzecz której dokonał niekorzystnych rozporządzeń mieniem, a zatem wyrządzona mu szkoda mogła być mniejsza, niż wysokości tych rozporządzeń. Tego zalecenia Sąd odwoławczy nie zrealizował. Nie przeanalizował charakteru czynności rozporządzających pokrzywdzonego z punktu widzenia skutków dla jego majątku. Nie wypowiedział się w przedmiocie tego, jaki wpływ dla konsekwencji majątkowych niekorzystnego rozporządzenia mieniem miał fakt, że pokrzywdzony był udziałowcem ww. spółki.

W celu realizacji tego zalecenia Sądu Najwyższego oraz ustalenia rzeczywistej wysokości szkody należało zbadać wskazany powyżej wpływ, jaki na majątek pokrzywdzonego miał fakt posiadania przez W. W. udziałów w spółce P. Sp. z o.o. w O., na rzecz której doszło do niekorzystnego rozporządzenia mieniem. Poczynienie tego typu ustaleń może wymagać wiadomości specjalnych i posiłkowania się opinią biegłego. O ile ma rację Sąd Apelacyjny, że zakres poprzedniego uchylenia wyroku przez Sąd Najwyższy (w sprawie o sygn. IV KK

406/18) nie obejmował rozstrzygnięć odnoszących się do ustaleń wartości „niekorzystnego rozporządzenia mieniem” (ta została określona w opisach prawomocnie przypisanych czynów i w tym zakresie nie doszło do uchylenia prawomocnego wyroku na skutek rozpoznania pierwszej kasacji wniesionej w tej sprawie), o tyle wyraźnym zaleceniem Sądu Najwyższego było poczynienie w ponownym postępowaniu odwoławczym prawidłowych ustaleń co do wysokości samej szkody wywołanej w majątku pokrzywdzonego i w rezultacie prawidłowe orzeczenie obowiązku jej naprawienia. Już w toku pierwszej rozprawy w tej sprawie, dnia 11 września 2019 r. prokurator wniósł „o dopuszczenie dowodu z opinii z zakresu rachunkowości celem wydania opinii uzupełniającej na okoliczność obliczenia realnej szkody wyrządzonej pokrzywdzonemu” (k. 3881). Wniosek ten – „o uzupełniające przesłuchanie biegłej” - został przez prokuratora ponowiony na rozprawie prowadzonej od początku w dniu 23 kwietnia 2021 r. (k. 4062 v) i nie został rozpoznany przez Sąd Apelacyjny. Mają rację obrońcy (zarzuty nr 2 w obu kasacjach), że Sąd Apelacyjny rażąco naruszył prawo nie rozpoznając tego wniosku. Nie był to wniosek zmierzający do weryfikacji wartości mienia, którym niekorzystnie rozporządził pokrzywdzony na skutek działań skazanych, ale właśnie mający na celu weryfikację wartości poniesionej przez niego szkody. Podkreślenia wymaga, że w zakresie ustaleń dotyczących rachunkowości dotychczas w tej sprawie bazowano na opiniach biegłego. Wywoływano również opinie uzupełniające biegłej F. w związku z uzupełnieniem materiału dowodowego.

Powyższe prowadzi do wniosku, że zasadne były zarzuty z punktów od 1 i 2 obu kasacji, co doprowadziło do rozstrzygnięcia kasatoryjnego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu. W trzecim zarzucie obu kasacji kwestionowano jako nieprawidłowe oddalenie wniosków obrońców o dopuszczenie dowodu z nowej opinii biegłego na okoliczność wartości spółek, których udziały były przedmiotem rozporządzenia przez pokrzywdzonego. Oddalenie tych wniosków dowodowych w takim zakresie, w jakim zmierzały one do dokonania nowych, odmiennych ustaleń co do wartości niekorzystnego rozporządzenia mieniem przez pokrzywdzonego, nie może być ocenione jako rażące naruszenie prawa, bowiem zgodnie z zaleceniami Sądu Najwyższego postępowanie dowodowe powinno być nakierowane na dokonanie prawidłowych ustaleń co do wysokości szkody

wyrządzonej pokrzywdzonemu na skutek przypisanych skazanym czynów, a nie weryfikowanie zawartych w opisach tych czynów wartości mienia, którym niekorzystnie rozporządzono. Analiza akt sprawy prowadzi do konkluzji, że po części wnioski te zmierzały także do dokonania prawidłowych ustaleń co do wysokości szkody i w tym zakresie ich oddalenie z przywołaną już argumentacją Sądu Apelacyjnego było niezasadne.

Na uwzględnienie nie zasługiwały zarzuty z punktów 4 obu kasacji, odnoszące się do możliwości ponoszenia przez skazanych odpowiedzialności karnej za czyn przypisany im w punkcie II wyroku Sądu I instancji. Zgodnie z art. 442 § 1 *in fine* k.p.k. uchylenie wyroku tylko w zakresie rozstrzygnięcia o karze albo innym środku nie stoi na przeszkodzie uniewinnieniu oskarżonego lub umorzeniu postępowania. Sąd odwoławczy zajął trafne stanowisko, że w tej sprawie nie ujawniły się okoliczności uzasadniające orzekanie w tym trybie. Obrońcy wiązą taką możliwość z poczynieniem ustalenia, że stanowiąca niekorzystne rozporządzenie mieniem pożyczka w kwocie 500.000 zł została spłacona. Ustalenie o spłacie tej pożyczki nie zmienia ustalenia co do jej przestępczego uzyskania, tj. wykorzystania niezdolności W. W. do należytego pojmowania przedsiębranego działania, wynikającej z jego stanu zdrowia. Fakt spłaty tej pożyczki może mieć wpływ na określenie wysokości środka kompensacyjnego obowiązku naprawienia szkody jako środka następczego wobec orzeczenia o winie i sprawstwie. W ten sposób zakwalifikował to Sąd odwoławczy w zaskarżonym wyroku i wyłącznie na płaszczyźnie ustalania wysokości obowiązku naprawienia szkody poczynił ustalenia o spłacie przedmiotowej pożyczki. Nie sposób uznać, aby tego typu działanie stanowiło rażące naruszenie prawa, mające istotny wpływ na treść wyroku.

Powiązany z zarzutami z punktów 4 zarzut z punktu 5 kasacji obrońcy R. M. jest niedopuszczalny. Jest to zarzut obrazy prawa materialnego odnoszący się wprost do kwestii sprawstwa i winy skazanego. Zgodnie z art. 522 k.p.k. kasację w stosunku do tego samego oskarżonego i od tego samego orzeczenia każdy uprawniony może wnieść tylko raz. Kwestia przypisania odpowiedzialności karnej R. M. była przedmiotem kasacji obrońcy w sprawie IV KK 406/18, która to kasacja, w tym zakresie, została oddalona jako oczywiście bezzasadna.

Rozpoznając sprawę ponownie Sąd odwoławczy zobowiązany będzie do

tego, aby rzetelnie przeprowadzić postępowanie odwoławcze, z uwzględnieniem wytycznych ze sprawy IV KK 406/18, jak również sprawy niniejszej. Należy zatem ustalić rzeczywistą wysokość szkody, uwzględniając wpływ opisanych w tym uzasadnieniu okoliczności na sytuację majątkową pokrzywdzonego i jej konsekwencje dla wysokości szkody. Należy także rozważyć wykorzystanie przy tych ustaleniach wiadomości specjalnych biegłego z zakresu rachunkowości.

Rozstrzygnięcie z punktu 2 wyroku o zwrocie opłat od kasacji uzasadnia art. 527 § 4 k.p.k.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w sentencji wyroku.

(A.K.)

[ł.n]